

*Значна частина матеріалів підготовлена Євою Гриценя,
студенткою 2 курсу спеціальності 029
“Інформаційна, бібліотечна та архівна справа”
Львівського національного університету імені Івана Франка
за кураторством наукової керівниці доц. Галини Біловус (2025)*

Категорії бібліографічного покажчика

1. Історія театру ляльок
2. Теорія театру ляльок
3. Практика театру ляльок
4. Критика. Огляди. Персоналії
5. Педагогіка театру ляльок
6. Статті українських дослідників, опубліковані у закордонних виданнях

1. Історія театру ляльок

1. **Білошенко Б.** Історія найстарішого лялькового театру України [Електронний ресурс] / Богдан Білошенко // ТиКиїв. – 2023. – 4 квітня. – Режим доступу: <https://tykyiv.com/ce-kyiv/istoriia-naistarishogo-lialkovogo-teatru-ukrayini/> (дата перегляду: 14.10.2024).

Окреслено історію найстарішого театру ляльок України — Київського академічного театру ляльок. Проаналізовано етапи становлення театру від його заснування у 1927 році до сучасності, включно з переїздами та архітектурними трансформаціями. Особливу увагу приділено ключовим постатям у його історії, репертуару та символічному значенню театру в культурному просторі столиці.

2. **Брижань С.** Королева лялькарів: (Передслово до слова Ірини Уварової) / Сергій Брижань // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 64.

4. **Гайдабура В.** Лялька – корифей торонтської "Заграви" / В. Гайдабура // Український театр. – 2003. – № 3. – С. 21–24.

5. **Грушецький Я.** Режисерські пошуки в театрі ляльок другої половини 1920-х років, як складова театрального процесу : автореф. дис. канд. мистецтвознавства; спец. 17.00.02 "Театральне мистецтво" / Грушецький Ярослав Ігорович ; НАН України, Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. – Київ, 2013. – 20 с.

6. **Іванова Д.** Київський театр "Арлекін" як перший практичний досвід створення професійного театру ляльок у Києві (1919 р.) / Д. О. Іванова // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : щокварт. наук. журн. / М-во культури України ; НАКККиМ. – Київ : Міленіум 2013. – № 2. – С. 147–151.

7. **Іванова-Гололобова Д.** Португальський народний ляльковий герой Дон Роберто: не подібний до подібних / Іванова-Гололобова Дар'я Олексіївна // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і

телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2024. – Вип. 35. – С. 115-120. – DOI: [10.34026/1997-4264.35.2024.318071](https://doi.org/10.34026/1997-4264.35.2024.318071) (дата перегляду: 08.05.2025).

8. **Іванова-Гололобова Д.** Португальський народний ляльковий герой Дон Роберто : фенікс, повсталий з попелу диктатури / Іванова-Гололобова Дар'я Олексіївна // Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку. –2024. – Вип. 49. – С. 95-100. – DOI: [10.35619/ucpmk.vi49.841](https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi49.841) (дата перегляду: 08.05.2025).

9. **Капустянська Н.** Берегині Валентини Мірошник / Н. Капустянська // Культура і життя. – 2018. – 29 черв. – С. 9.

10. **Корній Л.** Українська шкільна різдвяна драма XVII–XVIII століття і ляльковий театр вертеп: проблема адаптації та інтерпретації музичного чинника / Л. П. Корній // Народна творчість та етнологія. – 2021. – № 2. – С. 5–14.

11. **Москвічова Ю.** Вінницький академічний обласний театр ляльок: історія становлення та сучасність [Електронний ресурс] / Юлія Москвічова. – Режим доступу:

https://www.researchgate.net/profile/Julia.Moskvichova/publication/304079299_VINNICKIJ_AKADEMICNIJ_OBLASNIJ_TEATR_LALOK_ISTORIA_STANOVLENNA_TA_SUCASNIST/links/57659f8a08aeb4b998070f05/VINNICKIJ-AKADEMICNIJ-OBLASNIJ (дата перегляду: 03.03.2025).

12. **Павленко Г.** “Український вертеп” / Галина Павленко // Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 38–43 : іл. – До 90-річчя Музею театрального, музичного та кіномистецтва України.

Розглянуто історичний розвиток діяльності музею, зокрема його здобутки у збереженні унікальних мистецьких експонатів, пов'язаних із традицією лялькового вертепного театру в Україні. Особливу увагу приділено вагомому внеску головного художника Харківського театру ляльок Олексія Щеглова у відновлення давньої вертепної традиції в 1970-х роках. Проаналізовано дві інсценізації “Українського вертепу”, втілені в різні роки: у

Харківському державному академічному театрі ляльок ім. В. А. Афанасьєва (1974–1975) та Київському муніципальному академічному театрі ляльок (1992). Наголошено на активному процесі відродження вертепної традиції в театральному мистецтві періоду Незалежності.

13. **Педько Н.** Кіровоградський академічний обласний театр ляльок: 75 років з добром у серці і лялькою в руках / укл. Н. П. Педько. – Кіровоград, 2014. – 105 с. : фото. – Режим доступу: [TEATR-LALOK-ISTORIA-STANOVLENNA-TA-SUCASNIST.pdf](#) (дата перегляду: 03.11.2024).

14. **Підлужна А.** Гра в ляльки / Алла Підлужна. – Київ : АВІАЗ, 2022. – 396 с. : іл.

Книгу присвячено життєвому та творчому шляху Юрія Сікала — видатного українського режисера театру ляльок, народного артиста України, заслуженого діяча мистецтв Польщі, театрального педагога. Проаналізовано понад півстолітній внесок митця у розвиток театру ляльок, зокрема його багаторічну діяльність у Київському академічному Театрі ляльок. Висвітлено прагнення режисера до естетичного оновлення жанру, збереження й розвитку традицій школи Михайла Корольова. Особливу увагу приділено авторським висловлюванням Юрія Сікала, представленим через інтерв'ю, статті та спогади сучасників, що дозволяє сформувати цілісний образ яскравої творчої особистості.

15. **Рой У.** На початку згадати забутих: (Перша вистава Галереї сценографії у Львові) / Уляна Рой // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 157–158 : іл.

16. **Уварова І.** Розвіяні вітром нотатки : [До 100-річчя від дня народження Данила Лідера] / Ірина Уварова ; перекл. з рос. Денис Гугнін // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 64–75 : іл.

17. **Федас Й.** Український народний вертеп : У дослідженнях XIX–XX ст. / Й. Ю. Федас. – Київ : Наук. думка, 1987. – 184 : іл.

2. Теорія театру ляльок

18. **Аль Юсеф О.** Театр предметів як різновид сценічної анімації / Аль Юсеф Олена Олександрівна // Соціально-гуманітарний вісник. –2018. – Вип. 18–19. – С. 94–98. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2018_18-19_23 (дата перегляду: 13.04.2025).

19. **Альмуфаїл Ф.** Театральна традиція в ісламській культурі / Ф. Альмуфаїл // Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво : наук. журн. / Київ. нац. ун-т культури і мистецтв ; голов. ред. К. Юдова-Романова ; відп. секр. Т. Совгира ; члени редкол.: О. Гарачковська [та ін.]. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2022. – Т. 5, № 2. – С. 84–91. – DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-759X.5.2.2022.266507> (дата перегляду: 10.03.2025).

Висвітлено традиційні форми театального мистецтва в ісламській культурі, проаналізовано його особливості у контексті мусульманської ментальності, а також досліджено розвиток театральної традиції в мусульманських країнах з історичної точки зору. Окрему увагу приділено основним перформативним формам XII – середини XIX століття на мусульманському Сході, зокрема народному театру просто неба «Ортаойну», ляльковому театру тіней «Карагьоз» та театралізованим оповідям мадахів.

20. **Бучма О.** Ляльки на естраді / М-во культури і туризму України, Державний методичний центр навчальних закладів культури і мистецтв України ; укл.: О. Є. Бучма. – Київ, 2006. – 38 с. : табл.

21. **Бучма О.** Мистецтво ігрової ляльки кінця XX – початку XXI століття як синтетичний вид сценічного мистецтва / Бучма Ольга Євгенівна // Мистецтвознавчі записки : [зб. наук. пр.] / М-во культури та інформ. політики України, Нац. акад. керів. Кадрів культури і мистецтв ; редкол. : О. С. Афоніна, В. Д. Шульгіна, О. Л. Зосім [та ін.]. – Київ, 2020. – Вип. 38. – С. 186–190. – DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-2180.38.2020.222123> (дата перегляду: 10.03.2025).

22. **Бучма О.** Сучасна планшетна лялька як трансформація старовинної ляльки бунраку: до проблеми професійно-творчого опанування / Бучма Ольга Євгенівна // Мистецтвознавчі записки : [зб. наук. пр.] / М-во культури України,

Нац. акад. Керів. кадрів культури і мистецтв. – Київ : [Міленіум], 2014. – Вип. 25. – С. 215–222.

23. **Бучма О.** Теорія "надмаріонетки" Гордона Крега як виражальний засіб театру ляльок / Бучма Ольга Євгенівна // Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр. / М-во культури та інформ. політики України, Нац. акад. керів. кадрів культури і мистецтв ; редкол.: О.С. Афоніна, В. Д. Шульгіна, О. Л. Зосім [та ін.]. – Київ, 2021. – Вип. 39. – С. 235–238.

24. **Грушецький Я.** Фольклор у виставах театрі ляльок України останньої чверти ХХ ст. / Ярослав Грушецький // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С. 111–116 : фото ; 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 94–98 : іл.

Розглянуто використання фольклорних традицій у драматичному репертуарі театрів ляльок, а також способи їх художнього втілення в режисерських концепціях. Зокрема, проаналізовано постановки Хмельницького обласного театру ляльок: “Василькові рушнички” (режисер — Леонід Попов, 1983) та “Івасик Телесик” (режисер — Сергій Брижань, 1995); концертний номер “Троїсті музики” (автори — Володимир Долгополов і Андрій Курій, 1983) Черкаського театру ляльок; виставу “Золотий човник” (режисер — Ярослав Грушецький, 2000) Івано-Франківського театру ляльок. Окрему увагу приділено започаткуванню у 2001 році Міжнародного фестивалю класики та фольклору “Обереги”, що проводиться на сцені Івано-Франківського театру ляльок.

25. **Грушецький Я.** Театр ляльок України. Пастки “закритого простору” [Електронний ресурс] / Я. Грушецький // Культурно-мистецьке середовище: творчість та технології : матеріали Сьомої міжнар. наук.-творчої конф. (Київ, 9 квітня 2014 р.). – Київ, 2014. – С. 96–98. – Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3622/1/zbirnik_2014.pdf#page=96 (дата перегляду: 23.02.2025).

26. **Грушецький Я.** Український театр ляльок різних засобів виразності: зародження, утвердження, розвиток [Електронний ресурс] / Ярослав Грушецький // Науковий вісник Київського національного університету театру,

кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого. – 2013. – Вип. 12. – С. 69–83. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkkarogo_2013_12_6 (дата перегляду: 23.02.2025).

27. **Грушецький Я.** Ляльок театр / Я. І. Грушецький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2017. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6003> (дата перегляду: 14.10.2024).

28. **Грушецький Я.** Маріонетка на українській сцені останньої чверті ХХ століття [Електронний ресурс] / Я. Грушецький // Актуальні проблеми мистецької практики і мистецтвознавчої науки. – 2012. – Вип. 4. – С. 219–222. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmpmn_2012_4_57 (дата перегляду: 23.02.2025).

29. **Грушецький Я.** Поетика українського фольклору і народного театру ляльок як фактор оновлення художньої мови професійного театру ляльок України (остання чверть ХХ століття) / Грушецький Ярослав Ігорович // Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр. / редкол.: В. Д. Шульгіна, Ю. В. Романенкова, В. Я. Редя [та ін.] ; М-во культури України, НАКККіМ. – Київ : Міленіум, 2013. – Вип. 23. – С. 104– 110.

30. **Інюточкін О.** Особливості мистецтва театру анімації / О. О. Інюточкін // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство : [збірник наукових праць] / М-во освіти і науки України, Харк. держ. акад. дизайну і мистецтв. – Харків, 2010. – № 7. – С. 202–204.

31. **Лугова Т.** Український вертеп : синтактика, семантика, прагматика, динаміка [Електронний ресурс] / Лугова Т. А // LAP LAMBERT Academic Publishing. – Режим доступу: <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/8329> (дата перегляду: 14.10.2024).

32. **Ситник О.** Проблема «олялькування» в театрі ляльок ХХ–ХХІ ст. [Електронний ресурс] / Ситник О. Г. // Культура України. – 2010. – Вип. 31. –

С. 138–147. – Режим доступу:
https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura31/16.pdf (дата
перегляду: 14.10.2024).

3. Практика театру ляльок

33. **Гусакова Н.** Техніка актора як фундаментальний орієнтир пізнання та удосконалення природи професійної діяльності [Електронний ресурс] / Гусакова Ніна Миколаївна, Штефюк Валерія Дмитрівна // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : щоквартальний науковий журнал / Міністерство культури України, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2020. – № 2. – С. 286–290. – Режим доступу: <https://journals.urau.ua/visnyknakkkim/article/view/220595> (дата перегляду: 17.02.2025).

34. **Данилів Я.** Випадкових зустрічей не буває / [з режисером, засл. артистом України О. Куциком і сценографом Я.°Давилівим] розмовляла Майя Гарбузюк // Просценіум. – 2012–№1–3 (32-34). – С. 100–110: іл., портр.

Подано інтерв'ю з учасниками успішного творчого тандему — режисером і сценографом. Особливу увагу приділено їхній інтерпретації вистави “Недотепа із Вертепа” за п'єсою Д. Кешелі, яка здобула визнання на міжнародному рівні. Постановка принесла Закарпатському академічному театру ляльок “Бавка” Гран-прі за найкращу виставу та Диплом за найкращу анімацію на 16-му Всесвітньому фестивалі театру ляльок, що відбувся у Празі в травні 2012 року.

35. **Данько М.** Оптимістичний реалізм художника-лялькаря / спілкувалася С. Максименко // Просценіум. – 2005. – № 3 (13). – С. 62–69 : іл.

36. **Добсон М.** “Нестерпно, коли з Шекспіра роблять музей” (Зустріч із професором Майклом Добсоном, директором Шекспірівського інституту у Стретфорд-на-Ейвоні) / з театральним діячем із Британії Майклом Добсоном розмовляла Майя Гарбузюк ; перекл. Софія Гарбузюк // Просценіум. – 2018. – № 1–2 (50–51). – С. 56–60 : фото.

37. **Кравчук О.** Будь-яка територія – це насамперед людина / з актором, режисером і театральним педагогом Олексієм Кравчуком розмовляла Майя

Гарбузюк ; опрацювання аудіозапису Ірина Ліпська // Просценіум. – 2016. – № 1–3 (44–46). – С. 42–47 : іл.

38. **Матвієнко О.** Авторська лялька в сучасній Україні як мистецький феномен / О. В. Матвієнко, М. Н. Цивін // Культура і сучасність : альманах. – Київ : Міленіум, 2012. – № 1. – С. 53–58.

39. [Подяка] / редакція журналу “Український театр” // Український театр. – 2007. – № 1. – Кольорова вставка у журналі.

Про відкриття 18 травня 2006 року у Львівському історичному музеї виставки “Ляльки-актори”, що презентувала частину колекції Музею археології та етнографії міста Лодзь (Польща). Окрему подяку висловлено відповідальній редакторці журналу “Просценіум” Майї Гарбузюк за надання ілюстративних матеріалів.

40. **Рой У.** “Театр повинен бути інструментом, що розвиває дитячу уяву” (“Пошук. Натхнення. Рефлексія” – III Конференція “Театр Яна Дормана”. Варшава, 13–15 грудня 2019 р.) / Уляна Рой // Просценіум. – 2019. – № 3 (55). – С. 62–65 : фото.

41. **Турутя-Прасолова О.** “Де межа можливостей?": (Лекторій “Галереї сценографії”) / Ольга Турутя-Прасолова ; розшифрування тексту Денис Гугнін // Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С. 159–163 : іл.

42. **Федірко. І.** Театр ляльок для дорослих більшості невідомий : [про Київський академічний театр ляльок] / І. Федірко ; бесіду вів Е. Овчаренко // Слово Просвіти : тижневик всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка. – 2018. – № 40. – С. 14.

43. **Циганик М.** Становлення та розвиток освітньої програми 026 «Сценічне мистецтво (Акторське мистецтво театру ляльок)» у Львівському національному університеті імені Івана Франка [Електронний ресурс] / Мирослава Циганик // Філософія та гуманізм. – Одеса, 2023. – Вип. 1 (17). – С. 52–57.– Режим доступу: https://philhum.odessit.info/uploads/Fil_Hum_17.pdf#page=26 (дата перегляду: 03.11.2024).

4. Критика. Огляди. Персоналії

44. **Бабченко Я.** Культурно-мистецький ракурс творчих надбань міжнародних театральних фестивалів лялькових театрів для дітей в Україні ХХ–ХХІ ст. / Я. Ю. Бабченко // Сценічне мистецтво: досвід, освіта, майстерність : монографія / відп. ред. Н. П. Донченко ; авт. кол.: О. О. Абрамович, Я. Ю. Бабченко, Т. А. Бойко [та ін.] ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Ф-т театру і кіно. – Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2021. – С. 184–203.

45. **Базів Л.** Тільки-но режисер закохується в ляльку, вона вже не може його відпустити [Електронний ресурс] / Базів Любов // Укрінформ. – Київ, 2025. – 4 червня. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3973174-tilkino-reziser-zakohuetsa-v-lalku-vona-vze-ne-moze-jogo-vidpustiti.html> (дата перегляду: 08.05.2025).

Окреслено сучасний стан та виклики українського театру ляльок у контексті Міжнародного дня лялькаря. Проаналізовано думки провідних фахівців галузі: режисера та викладача Михайла Урицького, директорки-художньої керівниці Львівського академічного театру ляльок Уляни Мороз, головної режисерки Харківського театру ляльок Оксани Дмитрієвої та президентки «УНІМА – Україна» Дар'ї Іванової. Стаття присвячена розкриттю глибокого символізму ляльки як партнера, метафори та душі актора, а також висвітлює індивідуальність ляльки, яка змінюється залежно від виконавця.

46. **Вашкель Х.** Сучасний ляльковий театр у Польщі / Х. Вашкель // Кіно-Театр. – 2015. – № 5. – С. 15–16.

47. **Веселка С.** Львівські прем'єри: п'ять вистав про Шевченка // Просценіум. – 2003. – № 2 (6). – С. 32–38 : іл.

48. **Гарбузюк М.** Дивень-2010 : фестиваль і ювілей / Майя Гарбузюк ; фото Майї Гарбузюк // Просценіум. – 2010. – № 2/3 (27/28). – С. 88–98 : іл.

49. **Гарбузюк М.** Незнищеність вертепу / Майя Гарбузюк // Просценіум. – 2003. – № 1 (5). – С. 48–53 : іл.

Надано огляд вистав V Міжнародного фестивалю театрів ляльок “Різдвяна містерія”, що відбувся у Луцьку у 2003 році. Окрім репертуарної частини, висвітлено проведення симпозіуму за участю провідних дослідників історії театру ляльок, який проходив у межах фестивалю.

50. **Гриб Л.** “Режисер–ідеальний глядач” : (До творчого портрета Олександра Куцика) / Ліліанна Гриб // Просценіум. – 2008. – № 1/2 (20/21). – С. 118–122 : іл., портр.

51. **Грицук В.** Іграшковий Макбет: [Київський театр маріонеток] / В. Грицук // Кіно-Театр. – 2007. – № 5. – С. 19–20.

52. **Грушецький Я.** Великим шовковим шляхом (II Міжнародний тиждень лялькарського мистецтва в китайському Наньчуні) /°Ярослав Грушецький°// Просценіум. – 2017. – № 1–3 (47–49). – С.°106–108 : фото.

53. **Грушецький Я.** Нотатки клоуна Пеннівайза (з IV Всеукраїнського фестивалю “Лялькова Веселка” у Запоріжжі) /°Ярослав Грушецький°// Просценіум.°– 2017.°– № 1–3 (47–49).°– С. 149–153°: фото.

54. **Грушецький Я.** Хто не був у Китаї, той не був ніде... : (Українські лялькарі у Ченгду) / Ярослав Грушецький // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С. 142–147 : фото.

Про участь Черкаського академічного театру ляльок у XXI Конгресі УНІМА та Всесвітньому фестивалі театрів ляльок, що відбулись в Ченгду (Китай) 27 травня – 3 червня 2012 р. Розглянуто розмаїття театральних лялькових колективів, представлених на фестивалі, самобутню манеру їхньої сценічної анімації, застосування відеотехнологій. Описано постанову українських лялькарів “Пригоди маленьких пішоходів” С. Хаустової – учасниці фестивалю.

55. **Долганова І.** Паралельні світи художника Нікітіна / Інга Долганова // Просценіум. – 2020. – № 1–3 (56–58). – С. 57–64 : фото, рис.

56. **Іванова Д.** Живі емоції театру ляльок. Триває проект "Лялькова родина єднає країну" / Дар'я Іванова // Театрально-концертний Київ. – 2017. – № 3. – С. 6–9 : кол. іл.

57. **Ілюк М.** “Дивень-2012” : театральний огляд / Майя Ілюк // Просценіум. – 2012. – № 1–3 (32–34). – С.74–81: іл., фото.

Про четвертий Міжнародний фестиваль театрів ляльок (організатор-Хмельницький академічний обласний театр ляльок за сприяння Національного центру UNIMA, 21-25 травня 2012р.), в програмі якого- шістнадцять вистав театральних колективів з Білорусі, Ізраїлю, Литви, Молдови, України.

58. **Кирпан А.** “Обереги-2005” / Кирпан А. // Просценіум. –2005. –№ 3 (13). – С. 70–72 : іл.

Огляд III фестивалю театрів ляльок “Обереги” (Івано-Франківськ, 2005).

59. **Коваленко Ю.** Таємниче задзеркалля театру ляльок / Юлія Коваленко // Просценіум. – 2009–2010. – № 3 (25) – № 1 (26). – С. 144–145 : іл.

З нагоди відзначення 70-річчя Харківського академічного театру ляльок імені В. Афанасьєва було представлено добірку кращих вистав з минулого та сучасного репертуару. Серед них — постановки “Чортів млин” за п’єсою І. Штока, “Ревізор” за М. Гоголем, “Декамерон” за Дж. Бокаччо та інші.

60. **Коваленко Ю.** Трістан одеської сцени / Юлія Коваленко // Просценіум. –2015. – № 1–3 (41–43). – С. 67–75 : іл.

Подано біографію актора Одеського обласного театру ляльок Станіслава Михайленка, описано його шлях у професію, подано аналіз виконаних ролей.

61. **Котенок В.** "pUp.pet"—уперед за лялькою! / Вікторія Котенок // Кіно- Театр. – 2018. – № 6. – С. 23–24 : іл.

Окреслено ключові події Київського міжнародного фестивалю театрів ляльок «pUp.pet», який став важливою платформою для обміну досвідом між митцями з різних країн. Програма фестивалю включала широкий спектр постановок — від народних казок до сучасних творів, виконаних із

застосуванням традиційних і сучасних театральних технологій. Особлива увага приділена виставам грузинського, латвійського, словенського та сербського театрів, які поєднували живу гру акторів, лялькові інсценізації, піскову анімацію та мультимедійні засоби. Фестиваль сприяв популяризації лялькового мистецтва та розвитку сучасного театру для дітей і дорослих.

62. **Кравчук О.** Живий контакт людей і ляльок (V Міжнародний фестиваль театрів ляльок “І люди, і ляльки – 2019”) / з організатором і художнім керівником фестивалю Олексієм Кравчуком розмовляла Інга Долганова ; фото Роман Герінович // Просценіум. – 2019. – № 1–2 (53–54). – С. 40–45 : фото.

63. **Максименко С.** “Обереги-2003” // Просценіум. – 2003. – №3 (7). – С. 70–72 : іл.

Огляд II фестивалю театрів ляльок “Обереги” (Івано-Франківськ, 2003).

64. **Михайленко С.** Пройти попід червоною лінією / Михайленко С. // Просценіум. – 2003. – № 3 (7). – С. 59–69 : іл.

65. **Москвічова Ю.** Фестиваль “Подільська лялька” в культурно-мистецькому житті Вінничини [Електронний ресурс] / Юлія Москвічова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. –2016. – Вип. 34. – С. 146–152. – Режим доступу:

http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/mistectvoznnavstvo/Must_16_1.pdf#page=147 (дата перегляду: 03.11.2024).

66. **Павленко Г.** Де кожен митець розкутий... / Галина Павленко // Кіно- Театр. – 2018. – № 6. – С. 25–26 : іл.

67. **Партола Я.** Харківський державний академічний театр ляльок імені Віктора Афанасьєва. Вистава «Гамлет» В. Шекспіра / Яна Партола // Другий альманах Всеукраїнського театального Фестивалю-премії "Гра". –2020. – С. 187.

68. **Партола Я.** Одеський академічний обласний театр ляльок. Вистава «Баби Бабеля» за І. Бабелем / Яна Партола // Другий альманах Всеукраїнського театального Фестивалю-премії "Гра". –2020. – С. 177.

69. **Партола Я.** Одеський обласний театр ляльок. Вистава «Олеся. Містифікація» / Яна Партола // Альманах Всеукраїнського театального Фестивалю-премії "Гра". –2019. – с. 161–162.
70. **Партола Я.** Дніпровський міський театр ляльок «Театр актора і ляльки». Вистава «Коза-Дереза» / Яна Партола // Альманах Всеукраїнського театального Фестивалю-премії "Гра". –2019. – С. 43.
71. **Партола Я.** Харківський державний академічний театр ляльок імені Віктора Афанасьєва. Вистава «Уявний хворий» / Яна Партола // Альманах Всеукраїнського театального Фестивалю-премії "Гра". –2019. – С. 31.
72. **Партола Я.** Львівський академічний театр естрадних мініатюр «І люди, і ляльки». Вистава «Гамлет» / Яна Партола // Альманах Всеукраїнського театального Фестивалю-премії "Гра". –2019. – с. 148–149.
73. **Поштарук Д.** Віконечко у світ / Розмовляла М. Ілюк // Просценіум. – 2003. – №1 (5). – С. 75–76: іл., портр.

Про історію створення (1993) та розвиток Міжнародного фестивалю театрів ляльок “Різдвяна містерія” у Луцьку.

74. **Прево М.** Ляльки над Німаном. Перший політ – успішний : (І Міжнародний фестиваль театрів ляльок “Ляльки над Німаном”. Гродно, Білорусь) / Марія Прево ; фото Тетяни Кузовчикової, Наталі Савенкової // Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 73–78 : фото.

Висвітлено мистецький форум лялькарів, що відбувся 10–13 травня 2012 року в Гродно за участю 12 театрів із п’яти країн — Білорусі, Литви, Польщі та України. Охарактеризовано постановки сучасних театрів анімації, зокрема їхнє жанрово-стилістичне розмаїття, художні засоби виразності та візуальні форми подачі сценічного матеріалу.

75. **Прево М.** Природний дар художника Наталії Денисової / Марія Прево// Просценіум. – 2013. – № 1–3 (35–37). – С. 44–52 : іл. – Біблігр.: с. 52 (4 назви).

76. **Прєво М.** “Свято доброї гри” : (Творчий портрет заслуженого діяча мистецтв України режисера Олександра Інюточкіна) / Марія Прєво // Просценіум. – 2007. – № 1 (17). – С. 80–85 : фото.

Розкрито життєвий і творчий шлях режисера, його діяльність у театрах ляльок Одеси, Кіровограда та Харкова. Акцентовано на його внеску в оновлення виражальних засобів театру ляльок, повернення до традицій українського вертепу та різдвяних обрядових дійств. Метафоричність, поетизація народної вистави та осучаснення сценічної мови стали вагомим внеском режисера у розвиток сучасного українського театру ляльок.

77. **Прєво М.** Українські лялькарі у Санкт-Петербурзі / Марія Прєво // Просценіум. – 2010. – № 2/3 (27/28). – С. 104–110 : іл.

Огляд I Всесвітнього фестивалю лялькарських шкіл (Санкт-Петербург, 2010).

78. **Рой У.** В гостях у “Золотого Телесика-2009” / Уляна Рой // Просценіум. – 2009. – № 1/2 (23/24). – С. 58–64 : іл.

79. **Рой У.** “Золотий Телесик–2011”: здобутки й проблеми / Уляна Рой // Просценіум. – 2011. – №1 (29). – С. 85–89 : іл.

80. **Рой У.** Фестиваль “Прем’єри сезону–2014”: огляд досягнень лялькарів / Уляна Рой // Просценіум. – 2014. – № 1–3 (38–40). – С. 94–99 : іл.

81. **Романюк М.** До нас говорять ляльки / Марія Романюк, Олена Титаренко, Олеся Трубач // Просценіум. – 2007. – № 2–3 (18–19). – С. 113–117 : іл.

Висвітлено значення IV Міжнародного фестивалю театрів ляльок “Обереги”, що відбувся в Івано-Франківську у 2007 році, як важливої платформи для популяризації національної культурної спадщини, обміну професійним досвідом та творчими здобутками у сфері лялькового мистецтва. Окреслено основні програмні засади фестивалю та проаналізовано виступи його учасників.

82. **Роса С.** Дивуймося –”Дивень–2006” ! : (Огляд Другого Міжнародного фестивалю театрів ляльок, Хмельницький) / Софія Роса // Просценіум. – 2006. – № 2/3 (15–16). – С. 53–56 : фото.

Про організацію і проведення 6-8 листопада 2006 р. фестивалю театрів ляльок, участь у якому брали лялькарі Рівного, Сімферополя, Дніпропетровська, Катовіц (Польща), Молодечна (Білорусь). У підсумках третього дня фестивалю на конференції у Кам’янці-Подільському акцентовано на проблемах розвитку і сучасного стану лялькового театру в Україні.

83. **Роса С.** ”Золотий телесик”–2007 :(Огляд VI Міжнародного фестивалю театрів ляльок у Львові) / Софія Роса ; фото Уляни Рой // Просценіум. –2007. – № 1 (17). – С. 38–44 : фото.

Про репертуарні особливості афіші фестивалю, де домінували казкові постановки колективів із Бреста (Білорусь), Ломжі та Жешува (Польща), Актау (Казахстан), а також із Кіровограда, Івано-Франківська, Сімферополя, Чернівців та Львова. Окремо відзначено навчальні роботи студентів-лялькарів із Києва та Львова, які були представлені в рамках фестивалю.

84. **Роса-Лаврентій С.** Комунікація українського театру ляльок з дітьми та підлітками в часі війни та про війну // Філософія та гуманізм. - Випуск 1 (17), 2023 - С. 30-35.

85. **Роса-Лаврентій С. І.** Розмова про війну з дітьми та підлітками через театр (на прикладі львівських театрів) // Збірник пам’яті Є. Русаброва - Харків, 2023.

84. **Соколенко Н.** Із лялькою довкола світу / Надія Соколенко // Український театр. – 2012. – № 5. – С. 55 : іл. – Рец. на кн.: Ляльки відкривають світ : про театри ляльок зарубіж. країн, лялькові фестивалі та інше / Сергій Єфремов ; Київ. нац. ун-т театру, кіно і телебачення ім. І. Карпенка-Карого, Укр. центр Міжнар. Спільноти діячів театру ляльок (УНІМА). – К. : Веселка, 2010. – 166 с. : фото.

85. **Урицький М.** Ми працюємо з людськими емоціями [Електронний ресурс] / Михайло Урицький // День. – 2020. – Вип. 136. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/article/kultura/mykhaylo-urytskyu-my-pratsyuyemo-z-lyudskymu-emotsiyamu> (дата перегляду: 08.05.2025).

Окреслено повернення столичних режисерів до Львова після послаблення карантинних обмежень на прикладі відомого режисера-лялькаря Михайла Урицького. Йдеться про репетиції вистави «Діти Ноя» за твором Еріха-Еммануеля Шмітта, що розкриває тему Голокосту та спасіння. Автор інтерв'ю досліджує вплив карантину на творчий процес, дистанційні репетиції і навчання, а також інклюзивні театральні проекти.

86. **Урицький М.** Зачіпати за живе [Електронний ресурс] / Михайло Урицький // Збруч. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/95820> (дата перегляду: 08.05.2025).

Висвітлено розвиток лялькового театру для дорослих в Україні на прикладі творчості режисера Михайла Урицького. У анотації розкриваються основні постановки за творами Шмітта, Шекспіра та Андерсена, а також наголошується на важливості сприйняття лялькового театру як мистецтва для глядачів різного віку. Автор розповідає про виклики, пов'язані з упередженнями щодо жанру, контрактною системою та необхідністю театральної критики, а також порівнює український досвід із зарубіжним і ділиться творчими планами.

87. **Урицький М.** “У нас не контрактна система, а рабовласницький лад” [Електронний ресурс] / Михайло Урицький // zn.ua. – 2018. – Режим доступу: https://zn.ua/ukr/ART/mihaylo-urickiy-u-nas-ne-kontraktna-sistema-a-rabovlasnickiy-lad-290877_.html (дата перегляду: 08.05.2025).

88. **Урицький М.** «У ляльковому театрі можливі такі метафори й узагальнення, які неможливі в інших театрах» [Електронний ресурс] / Михайло Урицький // Урядовий кур'єр. – 2016. – Режим доступу:

<https://ukurier.gov.ua/uk/articles/mihajlo-urickij-u-lyalkovomu-teatri-mozhlivi-taki/>
(дата перегляду: 08.05.2025).

89. **Шашко С.** Франкові казки мандрують Карпатами / Світлана Шашко // Просценіум. – 2006. – № 2/3 (15/16). – С. 117 : фото.

Творчий портрет сценографа, головного художника Хмельницького обласного театру ляльок М. Ніколаєва.

90. **Швець Ю.** Ніч у музеї, або Історія Качки / Юлій Швець // Кіно-Театр. – 2022. – № 2. – С. 6 : іл.

Висвітлено театральну постановку п'єси Марти Гусньовської, яка через складну екзистенційну комедію та «сюжет у сюжеті» розкриває жіночу долю в образі депресивної, але життєвої Качки. Український режисер Ніко Лапунов додає кримінальну сюжетну рамку, що створює багатошаровий і комічний ефект вистави. Аналізується поєднання гендерних контрастів, інтелектуального гумору, простоти сценографії та музичного оформлення, що робить виставу цікавою для різних глядацьких аудиторій. Стаття також порушує питання оновлення традиційних феміністських парадигм у сучасному театрі.

5. Педагогіка театру ляльок

91. **Борисенко І.** Ляльковий образ як основа формування та розвитку творчих здібностей студентів : магістерська робота / І. А. Борисенко ; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, худож.-граф. ф-т. – Харків, 2012. – 87 с+ дод., CD-R.

92. **Жлудько В.** Евристичний потенціал ігрового дизайну лялькового театру на заняттях образотворчого циклу у початковій школі / В. М. Жлудько // Вісник Черкаського університету : наук. журн. / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ЧНУ ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2012. – № 32 (245). – С. 132–136. – (Сер. Педагогічні науки).

93. **Калініна Л. А.** Морально-естетичне виховання школярів засобами лялькового театру / Л. А. Калініна // Питання культури півдня України :

матеріали доп. для ВНЗ культури і мистецтв. – Миколаїв : Ризо-графіка, 1998. – С. 33–39.

94. **Ляшенко В.** Програма "Ляльковий театр" (для учнів з мовленнєвими вадами) / В. Ляшенко // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2008. – № 5. – С. 34–38.

95. **Мкртичян. Г.** Використання лялькового театру в розвитку композиційної побудови малюнків дітей старшого дошкільного віку : дипломна робота / Г. Г. Мкртичян ; ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, ф-т заоч. навч. – Харків, 2009. – 64 с. + дод. (див. ще інші праці у цьому покажчику: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/biblioteka/teatr_2020.pdf)

96. **Нікітенко Л.** Лялька-душа : сонячні ляльки-мотанки Валентини Мірошник мандрують межі людьми / Л. Нікітенко // Україна молода. – 2020. – С. 11.

97. **Пугачова Є.** Формування комунікативних умінь молодших школярів засобами лялькового театру : Дипломна робота / Є. Ю. Пугачова; М-во освіти і науки України, ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, муз.- пед. ф-т. – Харків, 2007. – 92 с. + дод.

98. Розвиток діалогічного мовлення засобами інсценізації. Програма лялькового театру. 1-4 класи // Довідник учителя художньо-естетичного циклу в запитаннях та відповідях / упоряд. М. С. Демчишин. – Харків : Веста : Вид-во «Ранок», 2006. – 608 с. – С. 279–304.

99. **Салацінська О.** Авторська лялька (ООАК) як навчальний та мистецький об'єкт / О. Л. Салацінська // Філософія культурно-мистецької освіти : матеріали Всеукр. наук. конф., м. Київ, 24 берез. 2022 р. (24 черв. 2022 р.) / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв, Київ. нац. ун-т театру, кіно і телебачення ім. Івана Карпенка-Карого ; редкол.: Б. М. Бенюк, О. Б. Бенюк, І. Т. Богданов [та ін.] ; [упоряд. К. Кириленко]. – Київ : [Вид. центр КНУКіМ], 2022. – С.171–173.

100. **Сільченко Т.** Важливість імпровізованої ляльки для майбутнього актора-лялькаря / Сільченко Тетяна Іванівна // Наукові записки Тернопільського

національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. – 2014. – Вип. 2. – с. 160–164.

101. **Сільченко Т.** Пластика рук як засіб виразності у театрі ляльок: особливості використання / Сільченко Тетяна Іванівна // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. – 2023. – С. 1–164.

102. **Сільченко Т.** Художня виразність, уява і фантазія як цільові установки розвитку пластики рук у навчальному процесі / Сільченко Тетяна Іванівна // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. – 2023. – № 32. – С. 43–49.

103. **Сільченко Т.** Проблема поєднання пластики ляльки і слова в процесі навчання / Сільченко Тетяна Іванівна // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К.Карпенка-Карого. – 2020. – № 26. – С. 180–184.

104. **Сільченко Т.** Імпровізована лялька як засіб сприяння розвитку уяви і фантазії / Сільченко Тетяна Іванівна // [Сайт knutkt.edu.ua](http://knutkt.edu.ua). – 2014. – С. 1–9.

105. **Сільченко Т.** Пластична підготовка рук як один із головних компонентів акторської майстерності / Сільченко Тетяна Іванівна // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. – 2014. – №3. –С. 211–216.

106. **Сільченко Т.** Проблема адаптації до навчального процесу студентів 1 курсу за спеціалізацією «Акторське мистецтво театру ляльок» / Сільченко Тетяна Іванівна // Луганська державна академія культури і мистецтв. – 2013. – С. 1–7.

107. **Сургайло Н.** Майстерня у дитячому садку. Виготовлення персонажів лялькового театру та використання їх у роботі дошкільного навчального закладу / Н. Сургайло // Дитячий садок. Шкільний світ. – 2007. – Чис. 42 (Листоп.). – С. 6.

108. **Тимофєєва О.** Затія-дивоглядія: Як зробити ляльковий театр другом кожної дитини / авт.- упоряд.: О. О. Тимофєєва, О. В. Борисенко. – Вид. 2-ге, зі змін. та доп. – Тернопіль: Мандрівець, 2014. – 176 с. : 8 іл.

109. **Усач Г.** Чудеса за завісою : Вісім казок для театрів ляльок: [для дітей] / Григорій Давидович Усач ; худ. М. П. Сапожников. – К. : Мистецтво, 1985. – 213 с. : іл.

110. **Чуприна Б.** Використання театру ляльок в естетичному вихованні школярів молодших та середніх класів (на прикладі діяльності Херсонського 58 обласного театру ляльок) / Б. В. Чуприна // Збірник наукових праць / Херсонський держ. ун-т, М-во освіти і науки України. – Херсон : ХДУ, 2006. – Вип. 43. – С. 186–189. – (Педагогічні науки).

6. Статті українських дослідників, опубліковані у закордонних виданнях

- ✓ Sofiia Rosa-Lavrentii, Roman Lavrentii. Jak rozmawiać z dziećmi o wojnie? Komunikacja ukraińskiego teatru z dziećmi i nastolatkami w czasie wojny i na temat wojny // Performer. (Wrocław). № 25. 2023.07.10. URL: <https://grotowski.net/performer/performer-25/jak-rozmawiac-z-dziecmi>
- ✓ Sofiia Rosa-Lavrentii, Ukrainian Puppet Theatre with Children and Adolescents During the War // Puppetry International Research (UNIMA-USA). Volume 2. No 1. URL.: <https://pirjournal.commons.gc.cuny.edu/category/articles/>